

ARMADA

Čemu je služilo in čemu služi toliko tisoč milijard, ki jih zapravi ta veliki stroj? Predvsem temu, da onesreči 250.000 mladih fantov, ki morajo obleči uniformo, ne da bi od tega imeli kakršnokoli korist za svoje prihodnje življenje v civilu. Budnica, dviganje zastave, telovadba, stražarjenje, vojaške porcije, zamenjavanje straže in podobno nikoli ne more spremeniti nekvalificiranega delavca ali dninarja v specializiranega delavca. Prav tako tudi ne morejo spremeniti mestnega ali podeželskega fanta v modernega vojaka (ki bi znal voziti tank, uporabljati radar, pilotirati letalo ali usmeriti raketo) v petnajstih mesecih, ki jih preživlja v „tistem brezdelju, ki ne pozna počitka zaradi množice resno vzetih neumnosti“, ki prevladujejo tako v današnjem kot v včerajšnjem skupnem življenju naših kasarn . . .

Na srečo bo družbeno ekonomski in kulturni razvoj, ki kljub vsemu odpravlja nekdanjo zaostalost, počasi izčrpal vire za novčenje oficirjev in podoficirjev: že nekaj let je namreč čedalje manj mladeničev, ki trkajo na vrata vojaških akademij. To je proces počasnega, toda neizprosnega pojemanja, s katerim je povezano upanje, da se bo nekega dne vojaški dinosaver močno zmanjšal, če že ne bo popolnoma izginil.

(NR - 15. I. 1971 - Generalissimi - L'Espresso
- Paolo Pavolini)

POZIV K BOJKOTU

MATERE, ŽENE, HČERKE, SESTRE, LJUBICE, PRISEL JE VAŠ DAN, KO SE SPIRA SLABA VEST DRUŽBE, DVA TISOČ LET IZKORIŠČANJA IN RASIZMA. ŽENSKE, OSMI MAREC JE DAN NORČEVANJA IN HIPOKRIZIJE. UPRITE SE! IZ VAS DELAJO PREDMET, LUTKO, GARAŠKI STROJ. EN DAN ROŽ IN POPIVANJA TEGA NE MORE SPREMNITI. BOJKOTIRAJTE! BOJKOTIRAJTE SLUŽBO, DRUŽINSKE POSLE NE KUHAJTE, NE POSPRAVLJAJTE? NE ŠIVAJTE IN NE PERITE, NE KOPULIRAJTE! DOL S TIRANSTVOM MOŠKIH! SPREMNITE POCUKRANO PROSLAVLJANJE OSMEGA MARCA V NEIZPROSEN BOJ ZA VAŠE OSNOVNE ČLOVEŠKE PRAVICE!

INTERVJU

Dr. Ernest Petrič,
član izvršnega sveta
Slovenije

J. KONC: Ali je univerza pedagoška ali znanstveno raziskovalna institucija?

Dr. Ernest PETRIČ: Za mene je ta odgovor zelo enostaven, je eno in drugo. Univerza brez raziskovalnega dela, to je samo podaljšana srednja šola, to ni moderna univerza. Zlasti pa je treba v zvezi s tem imeti pred očmi tudi dejstvo, da bo raziskovalnega dela v moderni družbi vedno več, mnogo, mnogo več ljudi bo nekoč zaposlenih v raziskovalnem delu in v tem pogledu bi bila koncepcija, ki bi videla univerzo samo kot pedagoško institucijo, docela zgrešena.

Moram tudi reči, da imamo še danes pri nas nekaj težav spriču tega, da je bilo v Sloveniji nekaj časa vendarle močno pristno stališče o univerzi kot samo pedagoški instituciji, znanstvenoraziskovalno delo pa da naj se razvija izven nje. Negativne posledice tega še danes čutimo, tako na univerzi kot izven nje.

J. KONC: Kakšne so možnosti, da bi se študentje vključevali v raziskovalno delo na fakultetah? Ali lahko anticipiramo bodočo univerzo tudi z zahtevami za večjo participacijo študentov v raziskovalnem delu?

Dr. Ernest PETRIČ: Verjetno je način vključevanja študentov v raziskovalno delo odvisen od predmeta do predmeta, od katedre do katedre, od fakultete do fakultete. Vendarle se mi zdi, da bi morala – na tretji stopnji študija – biti še kako prisotna angažiranost študentov v raziskovalnem delu. Pri nekaterih fakultetah in predmetih je mnogo težje in včasih tudi manj potrebno vključiti študente v raziskovalno delo kot pa na spet nekaterih drugih fakultetah. Vsekakor pa sem prepričan, da bi morala biti konkretna raziskovalna dejavnost v okviru dela s študenti mnogo bolj prisotna kot je doslej.

Pri tem se seveda distanciram od pogledov, da naj bi študentje bili zgolj brezplačna delovna sila pri raziskovalnem in drugem delu profesorjev, kar se je ponekod včasih dogajalo in se verjetno še dogaja. Zdi se mi, da bo potrebno v bodočih letih precej razširiti sredstva, ki jih daje republika izobraževalna skupnost za raziskovalno delo na univerzi. To so tista sredstva, ki so namenjena prav za tisti del raziskovalnega dela na univerzi in visokih šolah, ki je nujen del pedagoškega procesa. Ta sredstva so zaenkrat še zelo majhna, letos menda okoli 200 starih milijonov, v perspektivi pa bi morala po mojem kar močno porasti. Tako se bo tudi praktično razširila možnost za večjo vključevanje študentov v raziskovalno delo, torej za modernizacijo študija. Osebnostno se vsekoli zavzemam za to, da se ne samo visoke, ampak tudi kvalificirane višje šole pritegnejo v raziskovalno dejavnost, ker menim, da je docela zgrešena tista koncepcija, ki bi skušala gledati na raziskovalno delo ekskluzivno, samo „izbrani“ naj bi se ukvarjali z raziskovalnim delom. To so preživeli pogledi. Raziskovalnega dela je in bo vedno več in menim, da bi morali čimbolj podpirati zdrave iniciative za raziskovalno delo.

J. KONC: Nam se zdi, da gredo vsa prizadevanja za reformo univerze po poti reformizma, po liniji manjših izboljšav in sprememb. Resnične reforme nočejo ne profesorji ne študentje.

Dr. Ernest PETRIČ: Sodba, da ne študentje ne profesorji nočejo reforme, ne vem koliko drži. Res je, da po slabih izkušnjah, ki so jih imeli z nekaterimi reformami univerze v preteklosti in ki so bile marsikdaj tudi premalo domišljene – pogosto pa tudi pregrobo vsiljene (da tako rečem) od zunaj na univerzo in so zato povzročile tudi nepotrebne težave in probleme – skepse ob besedi „reforma“ na univerzi verjetno ne manjka. Res je tudi, da nekaterim smrdi vse kar je novo in ogroža njihov namišljeni vzvišen akademski položaj in – čeprav siromašno – veličino. Vendar se mi le zdi, da so tisti, ki bi jih označili za naprednejši del naših profesorjev, zlasti mlajših pa tudi starejših, še kako prepričani, da je univerza – univerza sploh, zlasti pa naša slovenska – potrebna globoke reforme in da je marsikaj na tej univerzi potrebno spremeniti. So tudi mnogi, ki so mnenja, da bi bilo na naši univerzi treba začeti vsaj z majhnimi, postopnimi izboljšavami znotraj posameznih predmetov, z izboljšavami programa, z novimi učnimi pripomočki, z večjo kvaliteto dela in zlasti z večjimi materialnimi sredstvi in tako postopoma reformirati našo univerzo. To so večinoma gotovo tudi dobronamerne, čeprav po mojem ne dovolj ambiciozne hotenja. Tudi to je ena od poti, po kateri je moč doseči vsaj neke rezultate. Vendar osebno menim – ko se obenem distanciram od vulgarnih posegov od zunaj – da bo univerzo, našo slovensko univerzo treba v marsičem pretresti do temeljev.

Na univerzi kar močno namreč vlada stil dela,

mentaliteta izpred 20, 30 in več let. Medtem pa se je svet še kako hitro menjal in tempo izprememb naraščal. Mnogo premalo se upošteva pri delu in organizaciji naše univerze specifičnosti položaja, v katerem živi slovenski narod. Imamo samo eno univerzo. Pri nas je že kar ustaljena praksa, da se nek pogosto poprečni človek pri dvajsetih do tridesetih letih vsede na mesto asistenta – iz kdo ve kakšnih razlogov – in skoraj gotovo se bo potem počasi prirnil do profesorja. To bi drugje niti ne bila taka tragedija. Pri nas pa bo ta človek takorekoč edini, ki bo slovensko inteligenco na nekem področju strokovno formiral 20, 25 in več let. Skratka, celo generacijo na nekem strokovnem področju bo oblikoval tak poprečnež, ki bo seveda doma izjemno veličasten, drugje pa nihče ne bo vedel zanj. Pri nas pač ni možnosti kot drugod po svetu – majhne univerze, velike univerze, dobre, slabe, široka izbira, ki na koncu le da dober rezultat. Mi imamo samo eno univerzo, zato pa bi morala biti selekcija res dosledna, univerza pa izjemno široko odprta v svet, najsi bo za stike naših profesorjev navzven, ali za pristnost tujih gostov pri nas. Res je tudi denar pogosto ovira. A ni le denar! Kar presenetljivo je, kako malo nam je pogosto celo do tega, da bi naše uspele znanstvenike v tujini pritegnili k raznim oblikam sodelovanja!

Osebnostno sem tudi mnenja, da bi na naši univerzi morali dokončno opravičiti tisto miselnost, ki še vedno gleda na našo univerzo kot predvsem neko manifestacijo naše nacionalne eksistence, ki vidi v univerzi nekaj z nacionalno mistiko povezanega, in ne predvsem kvalitetno raziskovalno in pedagoško institucijo. Naša Univerza danes – v konkretnem sedanjem položaju slovenskega naroda, ki ni več ogrožen na enak način kot v času jezikovnih bojov ali šestojanuarske diktature, pač pa bi ga najbolj mogel ogroziti njegov lastni konservatizem – mora biti predvsem univerza, kvalitetna, moderna, ustvarjalna, k problemom moderne Slovenije obrnjena. Vem, da tvegam hude anateme, pa vendarle menim, da se je tistega, česar se ne moremo kvalitetno naučiti doma, pogosto bolj učiti tam, kjer je znanje res na višini. To je boljše za napredek in bodočnost slovenskega naroda, kot pa da prav na vseh področjih na nekem poprečnem ali podpoprečnem nivoju negujemo, zaprti sami vase, lastno poprečnost. To velja še posebej za študij na tretji stopnji. Res nam ni več treba ljubosumno čuvati vse in karkoli zato, ker je „naše“, ker moramo tudi mi vse imeti. Rajši dajmo več zaleta tistemu, kar je kvalitetno, perspektivno in seveda kar res in najbolj potrebujemo ali kar je pri nas specifično.

Kaj menijo o reformi univerze študentje, bi moral jaz vprašati vas. Bi se pa resno zamislil, če bi mi kdo res dokazal, da je študentom, tako kot je, čisto prav, da jim ustreza status quo!

J. KONC: Nekateri študentje trdijo, da zaostala organizacija fakultet in zastarela tehnologija poučevanja terja radikalno destrukcijo današnje univerze in istočasno ustvarjanje nove ideje o novi univerzi.

Resnično nas je presenetilo dejstvo, da naši profesorji mislijo na novo univerzo le z aspekta porasta študentske populacije in lokacije neke nove univerze.

Dr. Ernest PETRIČ: Pred kratkim sem dobil raziskavo, ki se dela v okviru priprav koncepta dolgoročnega razvoja znanosti v Sloveniji in tam je videti zanimive podatke. Naša univerza je po svojem pedagoškem kadru zelo stara. Velika večina naših profesorjev je študirala samo doma. Tudi to verjetno pogojuje, poleg splošnih slovenskih razmer, neko zaprtost vase, nek konservatizem na univerzi.

Ne poznam dovolj podrobno stališča vaše študentske organizacije in študentov do reforme na univerzi. Nekoliko, bi rekel, me zbode v uho beseda „destrukcija univerze“, jaz bi raje rekel globoka rekonstrukcija in regeneracija univerze. Ne mislim, da je potrebno vse najprej podreti, pa potem zgraditi na novo, ampak da je treba spreminjati stvari mnogo bolj ambiciozno, kakor pa se čuti splošna pripravljenost za spreminjanje stvari na univerzi danes. Strinjam se z vami, da samo razmišljanje o povečani študentski populaciji in neke oddelčne parcialne rešitve in izboljšave, pa nekoliko več denarja itd. sicer pomenijo nekaj v pozitivni smeri, ampak to so samo parcialne in, zlasti gledano bolj dolgoročno, nezadostne spremembe.

S tem v zvezi bi dodal še neko misel. Mi Slovenci verjetno ne moremo računati na to, da bomo pogosto avtorji novih tehnologij – bomo na nekaterih področjih – tona razvoju tehnologije v svetu pa mi gotovo ne bomo dajali. Vendar pa je za naš razvoj, za uspeh v prizadevanjih, da ostanemo del razvitega sveta, izredno važno kdaj, s kakšnim časovnim zaostankom, nam bo uspelo adaptirati novo tehnologijo in znanje v našo proizvodnjo, s kakšnim časovnim zaostankom nam bo uspelo presajati tuja tehnološka pa tudi druga spoznanja v našo stvarnost, v naše življenje. To je izredno važno. Važno je, ali se bomo pojavljali v svetu z eno, dvo, triletno zamudo ali pa z 10, 15-letno zamudo – to je pomembno vprašanje in mu je vredno posvetiti pozornost. Tudi se mi zdi, da se

nam spet vsiljuje potreba po čimvečjem odpiranju naše univerze navzven, po odprtosti v svet, dinamičnosti, po njeni poudarjeni povezanosti s problemi družbe, gospodarstva.

J. KONC: Kaj menite o socialni sestavi študentov in o tem, da se določeni poklici reproducirajo skoraj iz istih slojev?

Dr. Ernest PETRIČ: Študentje zelo dobro opažate, da pride zelo majhen odstotek naših ljudi na univerzo, izredno majhen odstotek potem diplomira. Če k temu dodamo še to, da del tistih, včasih celo najboljših, ki diplomirajo, odide v tujino, je to pravzaprav katastrofalna situacija nekega visokošolskega sistema, če se malo alarmantno izrazim. K tej situaciji dodajamo še osip v osnovnih šolah, neurejenost srednjega šolstva, pa res ne moremo biti mirni. Kadrovska struktura v Sloveniji bi mogla biti problem vreden evropskega znanstvenega zanimanja – v dveh pogledih: kakšna je danes, l. 1971, in kako se iz leta v leto ohranja kljub vsem apelom, celo zakonom ipd. Naše celotno šolstvo bo zahtevalo še precejšnja materialna vlaganja, čeprav smo tu v zadnjem času dosegli spoštovanja vredne napredek. Vlaganja bodo povzročila resno regeneracijo znotraj procesa izobraževanja. Tu ni poti nazaj. Sem pa pesimističen, ker se stvari gibljejo mnogo prepočasno. Seveda imajo vsa ta vprašanja tudi veliko socialno politično težo, na katero študentje pogosto opozarjate. Neskladno z našimi hotenji je, da se samo določeni sloji in določena geografska okolja kadrovske reproducirajo na visokošolski ravni.

Cel ta kompleks vprašanj je izredno pereč tudi z vidika bodočega ekonomskega razvoja Slovenije. Osip na vseh ravneh, kot smo mu priča pri nas, in ozko odprta vrata v mnoge šole, pomenijo za nacijo, ki šteje dobrih milijon in pol ljudi, ogromno, nepovračljivo izgubo pameti.

Osebnostno sem vsekakor mnenja, da je naš šolski sistem od osnovne šole dalje preveč ekskluziven, tog, frontalen in tudi mnogi tisti, ki naše šolstvo vodijo in usmerjajo, vzdržujejo ekskluzivne koncepcije. Vztrajati bo takih rezultatih kot jih imamo, na nespremenjenih konceptih, ki so zelo ambiciozni in na pogled lepi, pomeni vztrajati na konceptih, ki so neadekvatni našim družbenim razmeram in možnostim. Važni so rezultati, ne kako perfekten je videti cel koncept teoretično, abstraktno.

Našo sliko bom zelo grobo karikiriral: Kakih 30 % nacije ne zdelo niti osnovne šole, neka malenkost se jih potem prebije skozi ekskluzivno srednjo šolo, ena malenkost od teh, malenkost kot vidimo tudi v jugoslovanskih primerjavah, pride na univerzo in od tega jih spet velik del ne konča študija. Od neznanega dela, ki konča, jih zelo majhna malenkost pride na tretjo stopnjo, ki pa je pogosto taka, da ne pomeni kaj posebnega. Odstotki so znani in v zadnjih letih pogosto objavljeni. Tudi primerjave. Treba se bo verjetno le posloviti od veljavnega, vzornega koncepta, se mi zdi!

J. KONC: Govorili ste o ekskluzivnosti, o ekskluzivnih idejah, o ekskluzivni šoli. Mi pa vztrajamo na socialistični šoli, na socialistični idejah. Mislim, da se narodna zavest, nacionalna in kulturna integriranost Slovencev, ne odraža adekvatno v prizadevanjih tistih struktur, ki so v sedanjem trenutku odgovorni za generalni preobrat v tej smeri.

Dr. Ernest PETRIČ: Na to vaše razmišljanje, ki je bolj razmišljanje kot vprašanje, bi dejal, da je situacija izredno kompleksna. Upam, da se bomo le nehali vrtni v začaranem krogu. Doslej smo običajno konstatirali, da ne bo napredka in rezultatov, dokler se stvari v šolstvu materialno ne popravijo, materialno ne premaknejo. No, sedaj smo v zadnjih letih v Sloveniji začeli resno vlagati sredstva v izobraževanje, saj smo jih v treh letih podvojili. Vendar imam občutek, da se stvari vsebinsko še niso začele dovolj spreminjati.

J. KONC: Ravno na to sem mislil, ko sem govoril o destrukciji v tem smislu, da bi znotraj same univerze na vseh področjih radikalizirali odnose. V tem smislu, da bi kazali na predmete revolta, čemu se morajo študentje upirati ...

Dr. Ernest PETRIČ: Mislim, da radikalizacija odnosov sploh ni destrukcija! Včasih, ko gledam stvari, če smem narediti to opazko, moram reči, da sem malo razočaran nad prispevkom študentov ob teh vprašanjih. Velik del študentske populacije, kot je to vedno bilo zadnja desetletja, je pasiven. Imam pa občutek, da tudi tisti avangardni del, aktivni del, beži od ključnih problemov. Ključnih ne le za razvoj univerze, temveč posredno tudi za razvoj in modernizacijo Slovenije. Mnogo bolj vas, je videti, skrbne ne vem kakšna vse vprašanja, ob njih se postavljate na ultra radikalne pozicije, v notranji konfrontaciji s konservativnim na univerzi pa tega radikalizma ni čutiti! Vrste možnosti sploh ne uporabljate, čeprav jih imate! Zdi se mi, da bi študentje lahko mnogo bolj ambiciozno postavljali vrsto zahtev v zvezi z reformo univerze in zlasti podprli pozitivna hotenja na sami univerzi.

Da ne bom docela abstrakten! Zadnja leta sem bil na vrsti univerzitetnih konferenc, pa takorekoč

ni študenta, ki bi nekaj rekel, zahteval, v vsebinskem pogledu radikaliziral, čeprav vam je tam dana možnost. Vedno 5, 6 profesorjev diskutira skorajda iste stvari, vas študentov pa ni oziroma ste tiho. Kaj to pomeni? Ali je res bolj konkretnim stanjem univerze, fakultet, kateder, predmetov, odnosov in ostalega, kjer se je treba res argumentirano soočiti, pretežak ali premalo privlačen? Upam, da se strinjava, da je prav ta boj za modernizacijo, reformo, demokratizacijo naše slovenske univerze še kako potreben!

NAŠIM STARČKOM NA ZDRAVJE

Čudne predstave imajo nekateri med nami, ki menijo, da je univerzo moč reformirati le znotraj nje same, kot da bi bila hermetično zaprta in locirana nekje na Himalaji ali na Marsu. Nedavno tega se je namreč krilo, da je eden od vzrokov neučinkovitosti univerze in morebitni grešni kozel za neuspele reforme univerze „zastarelost“ učnega osebja.

A. Kornhauserjeva v svoji naalizi o kadrovski strukturi (Tip, št. 6/7, 1970) ugotavlja, da je tretjina profesorjev preseglo 60. leto starosti in da ima četrtnina asistentov več kot 40 let. Obstaja nevarnost, nas opozarja avtor članka, „da bi skupaj z njimi odšlo v pokoj tudi samo slovensko visokošolstvo“. Malenkost, ki reči nekateri študentje, kaj bi bilo šele, če bi vsa naša politika in vsa slovenska družba odšla v pokoj?!

Razen starosti (čeprav smo odločni nasprotniki biološkega rasizma) bi lahko očitali našim starim profesorjem, da imajo dolge nosove, da so dohodkovno frustrirani itd., pa čeprav sami niso krivi, da so bili rojeni pred šestdesetimi leti.

Na vprašanja ankete Tribune: Kako je s starostnim sestavom profesorjev, berem ganljivi odgovor s Fakultete za elektrotehniko:

„Dva 70 let stara profesorja gresta letos v pokoj; 2 profesorja imata 60 let, 2 nad 60 let. Naša fakulteta je imela v zadnjih desetih letih strahotno smrtno žetev, saj je umrlo kar 6 profesorjev. Ne morem pa se pridružiti vašemu kriteriju 60 let; profesorja Poniž in Koželj sta imela nad 60 let in sta bila najkvalitetnejši moči, tako rekoč še pred vrhom.“ Ne moremo se pridružiti, oziroma moramo se odreči takih kriterijev, ki smo jim nehoti nasledili, tudi mi, pa čeprav se je A. Kornhauserjeva poslužila s tem argumentom čisto dobronamerno in s plemenitim ciljem, da bi priborila več profesorskih in sistentskih mest na fakultetah – vse to pa v interesu Svete Reforme in večje učinkovitosti univerze. Kar se tiče argumentov, si študentje lahko – poleg intenzivnega študija – izmislimo pravne pravce hinavske metode za razne reformice. Ne verjamemo pa v kakršne koli globlje spremembe v sistemu izobraževanja, če te spremembe niso v soglasju s temeljnimi pogoji družbe, z ekonomskim sistemom. Spremembe v sistemu izobraževanja terjajo kvalitetne spremembe v družbi Univerza sama ne more biti izvor nobenih temeljnih družbenih sprememb. Univerza je situirana v družbi. Vse težave; starostne strukture, pomanjkanje profesorjev in asistentov, pomanjkanje stanovanj in študentskih domov, nizek output itd. rezultirajo iz splošne situacije v družbi in iz političnega odnosa do preteklosti in prihodnosti, ki naj bi bili boljše in bolj socialistična. Pa vse kaže, da bo manj socialistična kot smo si predstavljali. Iščemo in najdemo vsicemogoče vzroke za slabo univerzo: slabe srednje šole, izgubljanje talentov že v osnovni šoli, pomanjkanje otroških vrtcev, domotiviranost in diskriminacija, pri tem pa pozabljamo, da je naša družba deklarirana in izgrajena na principih socialistične blagovne produkcije. Zle duše temu enostavno rečejo: dobičkarški socializem. Povejte mi zdaj: kje je dobiček (oziroma dohodek) v izobraževanju? Kdo bo danes investiral v izobraževanje in v univerzo, če ne dobi niti ficka nazaj? Kdo je razmišljal (razen dr. Beštrove) o možnem moedlu financiranja splošne porabe? Kaj je bolj socialistična, demokratična in človeška pravica, kot pravica do kulturno-strokovnega izobraževanja. Kdo sploh skrbi za človeka v reformi univerze? Govorimo o večji učinkovitosti, o večjem outputu – drugače pa denarja ne bo!

Naša uradna stališča do izobraževanja in reforme univerze so totalno apolitična in si nadevajo obleko „maksimalne“ strokovnosti. S kriterijem strokovnosti se vedno zoži krog poznavalcev in odločitve pripadajo manjšemu številu tehnokratov in birokratov. Zato naš nivo, študentski nivo ne more biti drugačen kot nivo neposredne akcije in neposrednega vmešavanja tudi v „strokovne“ zadeve.

Jože Konc

KONFERENCA MINISTROV ZA PROSVETO EVROPSKIH DRŽAV ČLANIC UNESCA, O VISOKOŠOLSKEM ŠTUDIJU DUNAJ, 20. do 25. november 1967

Na tej konferenci so se zbrali ministri za prosveto 27 držav vzhodne in zahodne Evrope in predstavniki iz Avstralije, Brazilije, Kanade, ZDA, Hondurasa, Irana, Izraela in ZAR. Na tej konferenci so razpravljali o problemih visokošolskega študija z vidika „trenutnih potreb razvoja skupnosti“. Jugoslovanska delegacija je bila ena najštevilnejših. Sestavljali so jo Vukašin Mičunović, dr. Ksent Bogojev, dr. Branimir Janković, dr. Roman Modic, dr. Jakov Sirotković, Momčilo Peleš, Marijan Filipović in Ksenija Gačinović.

Glede na potek in zaključke lahko navedemo tele sklepe konferenec:

A.

1. Visokošolski študij mora zagotoviti formiranje „kvalificiranih“ kadrov za potrebe gospodarstva.

2. Pedagoška funkcija pouka na visokih šolah mora biti podrejena rentabilnosti in profitu gospodarstva.

3. Zato morajo visokošolski zavodi prilagoditi program in raziskave gospodarskim interesom oziroma interesom tistih, ki razpolagajo s proizvodnimi sredstvi in s kontrolo proizvodnje.

4. Funkcija univerze je tudi formiranje kadrov, ki imajo vpliv na „ekonomski, politični, socialni in kulturni razvoj družbe“.

5. Konferenca poudarja nujnost selekcije na vseh nivojih, zlasti pa ob sprejemu na visoko šolo.

6. Kvaliteta pouka, pridobitev splošne in strokovne izobrazbe, ni določena z obliko in vsebino tega pouka: „Zadovnjevanje zahtev socialnega razvoja ni odvisno od nivoja študentov, marveč prej od nivoja diplomantov; kvaliteta visokošolskega pouka se torej meri ob nivoju tistih, ki ga končajo.“ – Ne določa torej kvaliteta, znanje etc. diplome, ampak diploma kvaliteto.

7. Zadovoljevanje „družbenih potreb“ implicira omejitve števila kvalitetnih diplom.

8. Napisan je bil poziv administracijam visokega šolstva za določanje selekcijskih planov, ki bi bili z vidika ekonomskih potreb najbolj rentabilni.

9. Poudarjena je bila potreba po formiranju mobilne in prilagodljive delovne sile: „Napredek moderne tehnike je takšen, da je treba dati študentom čim splošnejšo strokovno izobrazbo in jim s tem omogočiti čim hitrejšo prilagoditev povčani raznolikosti znanja, potrebnega za različne poklice.“

B.

RAZLIČNI NAČINI IN SREDSTVA SELEKCIJE MED SREDNJI IN VISOKIMI ŠOLAMI

1. Orientacijske službe z uporabo testov: „Izbiro kandidatov z lastnostmi, ki jih zahtevajo njihovi položaji po končanem študiju.“ Ta naloga združuje psihologe, profesorje in tiste, ki so odgovorni za politiko šolstva.

2. Sprejemni izpiti s psihološkimi in sociološkimi testi: „Sprejemni izpiti, ki sicer določijo intelektualne zmožnosti kandidatov in stopnjo, do katere so asimilirali srednješolski študij, ne morejo določiti psiholoških in socioloških faktorjev, ki so pogosto važnejši pokazatelji zmožnosti in bodočih rezultatov.“ Vsi ministri vzhodnih in zahodnih dežela se strinjajo v tem, da je tukaj osrednja os njihove politike in izražajo hkrati svojo negotovost glede načina izvajanja te-ga: „Sprejemni izpiti kot sredstva, uporabljena v politiki šolstva za organizacijo visokošolskega vpisa na kvalitativni bazi, morajo biti tudi sami podvrženi strogi presoji.“

3. Vzpostavitev šolskega sistema na bazi konkurence z ustanovitvijo univerz z različnimi nivoji, ki popolnoma ustrezajo potrebam ekonomije in ponudbam prostih mest.

4. „Treba je usmeriti politiko šolstva v smislu ekonomije in učinkovito disciplinirati različne socialne in ekonomske sile, ki sodelujejo v procesu vzgoje, torej pregledati in uravnati te metode z upoštevanjem socialno-ekonomskega stanja.“

Zato je potrebno sestaviti program štipendiranja, ki služi kot ekonomski in politični regulator, „da bi premagali mislenost kandidatov, ki so nagnjeni k pojmovanju visokega šolstva kot osebne investicije.“

5. Mobilnost delovne sile in torej tudi usposabljanje pripelje do pojma stalnega izobraževanja, to se pravi, mora biti splošna izobrazba, ki jo pridobiš kar se da hitro po srednji šoli: „neprestano korigirana“, da bi šolstvo permanentno prilagajalo ekonomskim in socialnim potrebam z maksimalno centralizacijo lokalnih, nacionalnih in mednarodnih možnosti, tako kot tudi rezul- v, ki smo jih dobili z najbolj izpopolnjeno up- so statistične in operacijske raziskave. Isti ministri so zaskrbljeni nad „odporom univerz“, da bi aplicirale znan-

stvene metode za analizo delovanja univerz. Ti ministri istočasno izražajo nezadostnost šolskega aparata v primerjavi s potrebami kapitalistične ekonomije in v zaostajanju v aplikaciji svojih lastnih načrtov. Ta aplikacija se ne more dosledno izvajati zaradi odpora delavcev, mladine, učiteljev in znanstvenikov. Zbrani ministri apelirajo torej na centralizacijo in sodelovanje v naslednjih točkah:

1. Ekonomske, sociološke, psihološke in pedagoške raziskave, ki se tičejo višjega šolstva.

2. Raziskave o metodah selekcioniranja kandidatov za visokošolski študij in seveda tudi o službah in svetih šolskega usmerjanja.

3. Raziskave o metodah, ki se uporabljajo za povečanje vrednosti predvidevanja sprejemnih izpiti in ostalih sredstev vrednotenja.

4. Metode odkrivanja, spodbujanja, razvoja in uporabe mladih, ki so izjemno nadarjeni.

5. Metode in načini visokošolskega izobraževanja za odrasle delavce.

Stvari so jasne. Pregraje med ideologijami padajo. Treba je vzpostaviti evropsko zvezo. Treba je prevzeti kontrolo nad delavskim razredom, nad študenti. Smernice so postavljene. Razvoj univerze je začrtan. Ves visokošolski študij je treba podpreti trenutnim potrebam ekonomije. Mit o socialistični univerzi se je dokončno zrušil.

Ta zapis o konferenci naj služi v poduk vsem, ki se ukvarjajo z besedičenjem o reformi univerze. Reformirati, revolucionirati univerzo – in preko tega bomo spremenili družbo. Prej ko slej moramo opraviti s to iluzijo. Že nekaj desetletij reform univerze je propadlo in nič ne kaže, da bo s to kaj drugače. Koncept je namreč popolnoma zgrešen. Zavedati se moramo, da je univerza samo ena celica družbe, s katero oblastniški vrhovi prav tako manipulirajo kot z vsem drugim. Ne smemo se zapirati v svoje ozke, univerzitetne okvire. To je čista manipulacija. Lahko se še desetletja vrtimo v svojem krogu, Mičunoviči pa bodo svoje načrte prav tako nemoteno izvajali kot doslej. Krog naše akcije je cela družba, samo z nenehnimi napadi na vse strukture (od gnilih univerzitetnih struktur pa do popačenega samoupravljanja) bo naš boj za novo univerzo lahko učinkovit. Tudi za majhne spremembe se moramo boriti, a vseskozi se moramo zavedati, da vse naše probleme lahko reši samo popolna sprememba. V stari družbi ne moremo imeti nove univerze. Kajti – potrebe te družbe (t. j. potrebe vladajoče birokracije) zahtevajo univerzo, na kateri bodo vsa današnja nasprotja (socialna diferenciacija, elitizem, ostra selekcija, fahidiotizem...) samo še zaostrena. Še enkrat, prebiti moramo okvire, razumeti moramo, da so naše potrebe in zahteve iste kot zahteve delavskega razreda (tistega, ki je v naši družbi najbolj potisnjen ob stran) in da jih bomo lahko realizirali samo v skupnem boju.

JAJA ZLOBEC

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam izvod(ov) knjige Mushi mushi, ki je izšla v Zbirki Tribune. Ceno 12 din bom plačal takoj po povzetju na tekoči račun Tribune 501-8-78-1 z oznako: Za Zbirko Tribune.

Priimek in ime:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Točen naslov (kraj, ulica, hišna številka)

»ARMIJO NAŠA«

Neodtujljiva pravica in dolžnost narodov Jugoslavije je varovati in braniti neodvisnost in teritorialno neokrnjenost Socialistične federativne republike Jugoslavije.

Obramba države je pravica in dolžnost vsakega občana, delovne in druge organizacije ter federacije, republike, občine in drugih družbeno-političnih skupnosti.

(1. in 2. odstavek 252. člena Ustave SFRJ)

„Vojaška obveznost občanov je splošna.“

(1. odstavek 253. člena Ustave SFRJ)

„Jugoslovanska ljudska armada je glavna oborožena sila narodne obrambe Jugoslavije.“

Jugoslovanska ljudska armada varuje neodvisnost, ustavni red ter nedotakljivost in neokrnjenost ozemlja Socialistične federativne republike Jugoslavije.

(253. člen Ustave SFRJ)

Obstoj armad v svetu je zgodovinsko dejstvo, pomemben del v strukturi današnjih družb, vsakdanja stvar, ki jo sprejemamo kot tako. O njej običajno sploh ne razmišljamo.

Naša ljudska armada ima v jugoslovanski zgodovini še posebej velik delež in vidno mesto. Ustava le ugotavlja njen dejanski ključni položaj v državi. Razen v letu služnja kadrovskega roka o armadi ne razmišljamo.

Sistematično razmišljanje o potrebnosti, pomenu, vlogi, organizaciji, oborožitvi JLA pa do sedaj za civiliste sploh ni bilo preveč priporočljivo. Armado je ovila tančica „vojne tajne“, obdajal jo je svetniški sij najbolj herojske, najbolj ljudske, najpotrebnejše in sploh najboljše. Ker je bila postavljena na tako visok podstavek, ji nismo mogli pogledati v obraz, kaj šele da bi ji brskali po drobovju:

Vendar (vedno najdeš kje kakšen „vendar“!): če ne drugega, nam tisto leto kadrovskega roka in še prej pouk predvojaške vzgoje ne dasta miru, da se ne bi od nekod iz prihodnosti splazila v naše mozgane tudi misli na vojsko, da ne bi ob vsakdanjih pogovorih beseda nanesa tudi na armado. Mogoče tudi prav zelo ogorčene besede, vendar še vedno bolj tako – mimogrede.

V lanskoletni 11. številki (4. 5. 1970) je Tribuna objavila tri „vojaške“ članke; Pavel Kristan je pripravil projekt uvedbe volonterskega dela kot nadomestila za služenje vojnega roka, Tone Pačnik je objavil intervju s samim seboj o spominih na JLA, objavljen je bil prevod predloga za referendum o ukinitvi avstrijske vojske. Na žalost zaradi preranega prenehanja izhajanja lanskoletne Tribune ni bilo priložnosti za odmeve in komentarje k objavljenim člankom. Ni mi znano, da bi skupnost študentov ukrenila še kaj za spremembe v JLA.

V zadnjih številkah Teorije in prakse, Sodobnosti in Komunista se je razplamtela polemika o stanju in možnosti reformiranja naše armade. Mislim, da je krog tistih, ki se zavedajo potrebnosti nekaterih, tudi bistvenih sprememb JLA že tako širok, da je čas, da se tudi študentje ponovno vključimo v diskusijo. V zadnjih treh letih so tudi nekateri vodilni ljudje v armadi sami opazili upravičenost pripomb in potrebnost vrste sprememb v sistemu naše obrambe; to je eden izmed bistvenih razlogov za prepričanje, da gremo v boj, v politično akcijo s precejšnjim upanjem na uspeh.

Tri študentke in osem študentov sem vprašal:

1. Kaj misliš o potrebnosti, organizaciji, velikosti, pomenu armad na sploh in še posebej JLA?

2. Kakšen je odnos Slovencev do JLA?

3. Kakšen naj bi bil slovenski oficir?

4. Ali bi postal aktivni oficir ali strokovnjak v službi JLA?

GREGOR BERGANT, 1. letnik arhitekture; začasno nesposoben za službo v JLA:

1. Armada je organ javnega prisiljevanja. Prisiljen si stopiti vanjo, potem pa si lahko prisiljen še ubijati ljudi. To velja za vse, tudi za našo armado. Sem pacifist in bi zato preprosto ukinitel armado, kjerkoli, povsod. Nisem za narihjo, družbo bi bilo treba tako urediti, da bi odpadlo vsako nasilje nad ljudmi. Če bi na splošno vzgajali povsod po miroljubnih načelih, bi bile tudi morebitne vojne milejše, bolj v stilu treh mušketirjev – žgečkanja s floreti... Takoj pa bi bilo treba izključiti fosforne bombe in podobna nečloveška orožja.

Naša vojska že zato ni dobra, ker preveč denarja požre. Džerdap in armada sta naša največja potrošnika. Če bom prisiljen v vojsko, bi šel za kuharja, čim dlje od puške. Morda bi še vozil generala, kot arhitekt delal objekte za vojake, ne za vojsko, učil bi vojake smučati – za kar sem potrjen.

2. Slovenci se takoj deli na dva tabora, na vzgojene iz prižnice in na tiste, ki so z eno nogo še vedno v NOB. Kristjani – napredna opozicija pri nas – verjetno ne bi nikoli izbrali vojske, drugi trobijo še vedno v isti bojni rog kot pred vojno in med vojno. Mlajši ljudje imajo glede vojske večinoma enotno mišljenje, ne gleda na svetovni nazor. Slovenci sploh niso preveč navdušeni za vojsko. Fantje se ji izogibajo, kdor se le more – to lepo vidiš na naboru.

3. Ta je pa dobra! Z rožico pa s pumparicami pa s tisto „zakrivljeno palico“ v roki. Obsojam vsakega Slovenca, ki bi hotel iti na vojno akademijo, razen če ne bi šel izključno zaradi strokovnega izpopolnjevanja. „Slovenskega“ oficirja si ne bi mogel predstavljati; če ni slovenske komande, tudi slovenskega oficirja ne more biti.

4. Nikoli!

BORUT KOLSEK, absolvent medicine

1. Jebi ga! Jasno je, da sem antimilitarist in da vse gledam s tega stališča. Ne rečem pa, da armada ni potrebna. Je, ampak samo zaradi sedanjega ustroja sveta, ravnotežja armad... Odkrito mislim, da gre preveč denarja za armado nasploh, še posebej pa za našo. Armada ima pri nas defenzivni in tudi vzgojni smisel. Zdej mladi človek v armadi 80 odstotkov časa popolnoma zabije. Mladi jugoslovanski ljudje so pod nivojem osveščenosti, izobrazbe, zato bi želeli, da v armadi dobe več, ne z militaristične plati, denar tako ne bi šel za stvari, ki jih nikoli ne bomo rabili.

Skrajšanje roka na devet mesecev, o čemer se govori, bo pozitivna sprememba, treba bi bilo še urediti rekrutacijo. Zdej prihaja do blaznih paradoksov: kolega – absolventa z nosečo ženo so takoj po izteku absolventskega roka brez možnosti odloga poslali v vojsko, drug prijatelj pa že leto po diplomi hoče v vojsko, pa ne more. To je kiks v organizaciji!

Končno bi rad videl, da bi bila tudi JLA eden izmed faktorjev, ki se bore za splošno ukinitvev armad.

2. Slovenci imajo na sploh dobro mnenje o armadi, razen ljudi, ki se v armadi niso znašli in jim je služenje roka pomenil le enoleten neljub premor v njihovi aktivnosti. Odkar jih več služi v Sloveniji, so sploh bolj zadovoljni. Govorijo celo, da vsakomur priporočajo armado, ker lahko v njej pri individualni samovzgoji veliko pridobi; za slabše je armada trda šola.

3. Res bedasto vprašanje! Tip oficirja je lahko en sam, ne glede na narodnost in to brez debat. Za vse velja, kakšen naj bi bil vzoren oficir, kar je jasno: zlasti ne bi smel biti produkt zagrenjenosti, deviacij, med oficirje bi moral iti z jasno poklicno perspektivo, moral bi biti karakter, strokovno na višini...

4. Ne, ker sem že po naravi tak, da se ne maram vezati za daljše obdobje; nikoli ne vem, kaj me bo pičilo. Ceni armadne strokovnjake, ki so gotovo najboljši jugoslovanski, in vseh področjih; imajo vse možnosti za strokovni razvoj. Službo bi sprejel, če bi lahko povsem prosto izbral mesto dela in če se ne bi bilo treba časovno vezati.

E. K., študentka 4. letnika medicine

1. Najbrž je že treba imeti malo armade, samo zdi se mi, da s tem pri nas malo pretiravamo. Po mojem je armada glede na naše potrebe prevelika. Če bi prišla res velika vojna, naša armada ne bi dosti opravila, ker se ne more meriti s kakšnimi velikimi. Ampak več pa res ne mislim, častna beseda.

2. Slišim v glavnem, da armado podcenjujejo, vsakega, ki spada k armadi, smatrajo za tupkota. Vtis imam, da se večina fantov skuša izmazati ven. Nekateri se imajo v vojski dobro, drugi ne, kakor kam pridejo. V glavnem pa se nimajo preveč dobro.

3. Sploh si ga ne predstavljam.

4. Zdej – tako kot je – službe že ne bi sprejela. Se mi ne zdi, da bi ravno sodila zraven, da bi bila lahko najbolj uspešna za vojaške namene. Pa tudi

drugače ne verjamem, da bi sploh kdaj šla, morla preko Rdečega križa, če bi ravno prišla kakšna posebna okoliščina, vojna...

VALERIJA LAVRIČ, 3. letnik živilskega tehnologije

1. Mislim: kline! Zato ker so me že mobiliziral! Tako se ne rekrutira! Pride nekdo, nadere starše, če te ni doma, zganja histerijo... To je teritorialna obramba Šiška. Sem skoraj popenila! Predvojaška dve leti na tehnični šoli, na faksu – mi še malo ni dala dovolj. V kakšni vojni bi bila verjetno jaz sama potrebna prve pomoči, umetnega dihanja. Pri takih mobilizacijah bi morali bolj upoštevati sposobnost ljudi.

Drugeče se za armado ne zanimam, naj se tisti, ki so za to poklicani!

2. Kakor jaz vem, je blazno malo Slovencev v armadi, prevladuje „južna brača“. Govore, da imajo bajne plače, pokojnine, vse privilegije tudi za potem.

Za fante je vojaški rok drugače lahko kar pozitiven, ker postanejo v nekem smislu bolj zreli, objektivni, večji realisti.

3. Slovenski oficir? Nimam podobne o njem.

4. Ja! Vprašanje samo, v kakšne namene bi morala delati, postavila bi še kakšne pogoje.

A. P., absolvent gradbeništva

1. Mislim, da je armada potrebna in na žalost nujna. Naša armada je lahko le obrambna, zato je vloga armade povsem ustrezno skromna.

Ne strinjam pa se z njeno ureditvijo in organizacijo. Smatram, naj bi služil kadrovski rok le tisti, ki hočejo, ki mislijo, da je to čast... Za ostale naj bi vzele švicarski tip minimalne stopnje stalne pripravljenosti in utečenosti, ki bi jo dosegli s tri ali štirimesečnim poukom obrambne in taktične vzgoje ter osnovnih tehničnih vojaških veščin in izobrazbe, brez vseh „ideološko-političnih šol“ in pranj možganov. Zame je tako armada, priznam, nujno zlo, ker v vojaškem roku ne vidim nobenega svojega življenjskega cilja in interesa.

Nikakor pa armada ne sme biti le zato, da drži državo skupaj ali za napad na druge. Če bo politikom s prepričevanjem in realnimi dokazi uspelo brzdati šovinizem posameznih narodov, skupin in posameznikov, podpihovanja od znotraj in od zunaj in če jim bo uspelo držati armado izven politike, potem bo brezvezno vsako filozofiranje o strukturi armade in o ustreznih deležih posameznih narodnosti, enovitosti Jugoslavije ne bo treba posebej braniti.

2. Slovenci mislijo, da armada ni zanje, da smo miroljuben, od nekaj in še zdaj hlapčevski narod, pogreti bolj za gospodarstvo; bojaželjni in krivi željni naj bi bili Siptarji in Bosanci. Soldat ni nekaj največjega, heroj, ampak: „Kar je, je! Fant je revež. Nič ni kriv, poklicali so ga pač!“ Pri naj je cilj intelektualna izobrazba, uspešno delo, ne pa vojaška sukinja.

3. Hahaha! To je vprašanje za nagelčke! Ne bom postavil zahteve, da mora govoriti vedno in povsod slovensko – v armadi mora biti povečevalni jezik, da se ne bo povečevalo v petih naenkrat! – mislim pa, da je tudi med Slovenci dosti potencialnih kandidatov za oficirje: ni pa se jim treba ločiti od hrvaških ali srbskih. V vprašanju je malo šovinistična ost!

4. Službo gradbenika bi sprejel, v armadi so najboljše specialisti. Vzel bi jo kljub težki možnosti potovanja v tujino, nestalnosti dela... Strokovnjaki v armadi imajo najodobnejšo literaturo, za eksperimentalno prakso so odlične materialne možnosti – v armadi cena ni važna!

JOŽE PRIMOŽIČ, 2. letnik ekonomije

1. Na splošno bi lahko razmišljal, če so armade sploh potrebne. Za JLA bi se zamislil ob podatku, da smo tretji na svetu po deležu narodnega dohodka, ki ga dajemo za oborožitev, vsaj mislim, da smo tretji. Vprašanje je, če so ta sredstva koristno uporabljena, če ne bi bilo mogoče bolje, da bi jih uporabili na drugih področjih, predvsem za splošno porabo – za nerešena socialna vprašanja, kulturo, šport, izobraževanje. Ne vem, če je potreben tako dolg kadrovski rok, predvsem za študente je to pravzaprav zapravljanje časa, zlasti še, ker se ne štejejo v službeno dobo.

2. Slovenci mislijo, da je armada stvar južnih sosedov. Imajo slabe skušnje z neslovenskimi oficirji, ne čutijo, da bi bila armada del slovenskega naroda. Nad služenjem roka niso navdušeni.

3. Nimam predstave. „Dober zajebant in pijanec...“

4. Ne! Prvič: ker sem proti armadi, ni važno, kateri! Drugič: ker sem slišal dosti o slabih odnosih med nadrejenimi in podrejenimi, predvsem zaradi konfliktov med izobraženci in neizobraženimi, in potem zato, ker ima težave z zaposlitvijo, ko prideš iz vojske.

Z. S., študent 1. letnika prava

1. Za jugoslavijo je to nujno potrebna stvar, ker imamo zelo „dobre“ sosedne in imamo že slabe izkušnje. Če je armada najbolj ustrezna, kakšno je vodstvo – bistven je vrh! – ne bi mogel reči, ker se ne spoznam na to. Mogoče bi bilo pametneje slu-

žiti rok po končani sredni šoli ali na prostovoljni bazi. Sedaj študentje izgube leto, ravno ko bi se lahko po diplomii specializirali. Armada ni plačana; če nimaš od doma, si velik revež: hrana ni dobra, v kino ne moreš, popiti ne moreš ničesar. Državni proračun je velik in bi vojaki lahko dobili 20, 30 tisoč na mesec. Deset din na dan ni veliko.

V ustavi piše, da je vojaška služba najvišja čast, vendar sam sploh ne bi šel služiti, če ne bi bilo treba. Škoda se mi zdi leta. Zdaj pa se mi zdi kot Damoklejev meč nad glavo. Samo: vojaške oblasti delajo lepo na principu avtoritete. Kar vojska v Jugoslaviji misli, to bo naredila. Kaj lahko naredi, tako vemo vsi!

2. Prevladuje mnenje, da je noro zabiti leto, leto in pol v brezdelju, v preganjanju po planjavah. Streljajo tako ali tako le kakih desetkrat. Drugače pa — tovarišstvo... Če pa pridejo kakšne nesreče, so pa res takoj zraven in pomagajo!

Slovinci mislijo, da je armada nesmiselna, postali so pasivni. Če gledamo zgodovinsko, niso bili nikoli „ta glavni“. Številnejši Srbi in Hrvati so nas zastopali v vojaških interesih. Slovenija sama tako ne more niti eksistirati.

3. Ne bi mogel govoriti. Sploh ne vem, zakaj prav slovenski oficir, zakaj ne jugoslovanski. To je čudno, provokativno vprašanje, noro je govoriti o njem!

4. Verjetno ne bi. Če si v vojski, ne moreš hoditi iz Jugoslavije, vedno si v enem in istem krogu, obsojen na Zagreb, Beograd, kjer si brez starih prijateljev. Poznam Slovenca, ki je 18 let živel zunaj; ne zna slovenskega jezika.

P. U., pravkar diplomirani psiholog, že na poti v vojsko

1. O tem nisem dosti razmišljal. Vojaška organizacija je pri nas potrebna zaradi obrambe mej. Potrebna je tudi mladim fantom iz ostalih predelov Jugoslavije, kjer ni pravih možnosti za vzgojo in izobrazbo. Za ljudi z visoko in srednjo izobrazbo pa bi morala armada pomeniti možnost uporabe in dopolnjevanja strokovnega znanja. Vendar po mojem JLA izobrazbe ne upošteva in ne izkorišča. Večina gradbenikov je sicer v inženirskih enotah, vendar ne delajo kreativno, ampak — na ukaz postavljajo pontonske mostove. Tisti redki psihologi, ki pridejo v armijske inštitute, opravljajo le rutinsko delo: skupinske teste... V kasarnah psihologov ni, čeprav imajo mladi ljudje ob prihodu v vojsko, ki jim pomeni novo okolje, kup problemov. Redki psihologi po kasarnah ostajajo brez delovnih pripomočkov, vprašanje je tudi, koliko oficirji upoštevajo njihove ugotovitve.

V morebitni vojni, po vsej verjetnosti atomski, bodo zdravniki ob ogromnem številu mrtvih in ranjenih lahko le malo pomagali. Ljudje bodo na smrt preplašeni in nesposobni za boj. Zdravniki in oficirji bi bili brez moči proti pojavu množične historije prav zaradi slabe psihološke priprave vojakov in prebivalstva sploh.

2. Slovenci se nekako držimo sami zase. V vojski pa je predvsem oficirski kader iz drugih republik. Imamo odklonilni, slab, mogoče celo pritranski odnos do naših sorojakov, imamo jih — zlasti oficirje — za nadute, zabušantske, zafrikantske, za neodgovorne. Ne vem, zakaj ta miselnost! Na jugu živeči so res drugačni po temperamentu, navadah, kar pa je vse tradicija, vseeno gre za Balkan, geografski in historični faktorji so izoblikovali njihovo življenje in vedenje. Jemati jih moramo kot take in se jim prilagoditi. Sami smo nepristopni in habsburško visoki.

Slovinci mislijo, da jugoslovanska armada ni potrebna. Bili bi za skrajšan vojaški rok, za orožne vaje po švicarskem vzgledu, za slovensko armado. Mladi fantje ne marajo iti daleč od doma; v vojski ni več tistega prostega časa, ko bi šli lahko v gostilno in malo razbijali. Mislijo na izgubo enega leta, leta in pol — ko bi lahko marsikaj koristnega naredili.

3. Sedaj ni razlik med slovenskimi in drugimi oficirji. Vsi gredo skozi iste šole. Ne vem, zakaj bi morali biti kaj drugačni od ostalih. Če se že odločijo za vojaški poklic, delajo, kar je za oficirja in za armado potrebno, armada ni svobodna organizacija...

4. Kot strokovni delavec bi sprejel delo s praktičnega gledišča, da ti vojska nudi vse materialne možnosti za delo. V delu pa si preveč omejen, strokovno sem tudi že orientiran drugam, pa tudi na splošno sem antimilitarist.

MARJAN VITEZ, absolvent filozofije in sociologije

1. Želim si predvsem bolj učinkovito armado. Učinkovitost armade pa je odvisna predvsem od moralnega faktorja. Med vzroki, da je večina Slovencev nezainteresiranih za vojaški poklic, da jemljejo služenje roka za čisto izgubo časa, kot duševno in telesno muko, je tudi psevdopacifistična propaganda, ki se širi med mladino. Vsi smo sicer za mir, tudi jaz, toda ne a priori, za vsako ceno, ob vsakih pogojih in ne glede na realne možnosti.

Skrbi za narodno obrambo smo posvečali premalo pozornosti, zlasti smo zanemarjali vzgojo, publiciranje. Ker je razpravljanje o armadi veljalo za nekaj tabu, teh reči v sredstvih javnega obveščanja nismo obravnavali.

Najvažnejši razlog za tako stanje pa je po mojem mnenju, pa tudi po mnenju mojih prijateljev, način služenja kadrovskega roka. Koncept ljudske obrambe bi zastavil široko, vključil bi tudi ženske, uporabil vzgojne oblike, ki bi vključevale vrednote mladinskih brigad, tabornikov. To bi bile predvojaške oblike za mladino do 18. leta, ki bi tako lažje prešla na služenje roka. Sam rok bi bil tako nujno krajši. Pri služenju roka bi bilo potrebno poskrbeti za pravilno porazdelitev intelektualcev — po švicarskem in španskem vzgledu.

Glede jezika se popolnoma strinjam s predlogi generala Avšiča v Sodobnosti. Sem proti eksteritorialnemu principu služenja vojske, ker tak princip predstavlja zapostavljanje naroda in je mogoče le v enonacionalnih državah, potreben pa je le za nekatere tehnično zahtevnejše rodove vojske, morda aviacijo, raketne enote...

2. Slovenci vojakov ne cenijo, uniforme in oficirjev ne ljubijo, kar je razumljivo, ker nismo imeli nikoli svoje vojske, poklic oficirja je sploh manj moden kot včasih. Čutimo lahko kvaren vpliv nepravilnega prikazovanja NOB; kljub vsemu besedičenju mladim niso uspeli privzgojiti vrednost osvobodilnega boja in jih navdušiti za njegove cilje. Sicer mislim, da so Slovenci kljub splošnemu drugačnemu mnenju dobri vojaki, ker potrebuje sodobna armada tehnično izobraženega človeka, ki zna ravnati s sodobnim orožjem, osebni pogum morda ni več toliko važen. Naši oficirji, zlasti nižji, pa so vojaško slabo podkovani, tudi o njihovi kulturi bi se dalo kaj pripomniti.

3. Dandanes se oficir sploh ne more kazati kot slovenski oficir, zato je o tem abstraktno, sploh nesmiselno govoriti. Slovenski oficirji bi morali najprej vojski med Slovenci vrniti ugled. Sicer pa je sama osebnost oficirja odvisna od strukture armade...

4. Vojaško izobrazbo si sicer želim pridobiti, glede na moje nadaljnje življenjske cilje pa se mi zdi nepotrebno, da bi celo življenje posvetil armadi. Prijavil sem se v podoficirsko šolo, ampak ne vem, če me bodo sprejeli — zaradi političnih razlogov. V spremenjenih razmerah bi mogoče postal inštruktor v mladinskih enotah ali kaj takega, zaenkrat pa ne bi sprejel strokovne službe v JLA.

J. V., študentka 3. letnika zgodovine in umetnostne zgodovine.

1. Armade znotraj ne poznam, da pa so potrebne vsaj v današnjem svetu in v današnjih razmerah, pa se povsem strinjam. Nimaš fanta pri vojaki, če bi ga imela, pa bi že imela kaj povedati. Sicer pa se mi zdi, da je to v nekaterih deželah še hujske. Mogoče se mi zdi, da je oficirski kader malo ne-inteligenčen; naša družba se razvija od druge svetovne vojne, tisti kader pa ne gre v korak z razvojem družbe. Vojska je tako danes pri nas konservativen faktor.

2. O tem sem že marsikaj slišala. Fantje se z nekim odporom menijo o dejstvu, da je treba v armado. Izguba leta! Ne zdi se jim prav, da jih — intelektualce — s končno fakulteto, komandirajo neizobraženi. Včasih pravijo, da vojska ni potrebna; ne vem, če so to premišljene izjave. Ljudje tako govorijo, da jim ne bi bilo treba v vojsko. Zdaj se sicer zdim kot propagator za vojsko, pa ni ravno tako.

3. Tako blazno vprašanje! Ali veš, kakšen? „Tall, blond and handsome!“

4. Ne vem, če za ženske obstaja taka služba. Ne! Zakaj? Ne bi!

IZTOK ZALAZNIK, absolvent 1. stopnje elektrotehnike

1. JLA je potrebna za obrambo domovine. Ne znam si predstavljati, da je ne bi bilo. Nekaj mora biti za primer agresije, redna vojska je osnovno telo, samo vseljudska obramba ne more biti vse. V JLA spoznaš vojaški način mišljenja, da nisi začetnik v primeru agresije. Glede razlik v nacionalnosti in izobrazbi; armada mora biti enotna. Čeprav se drugi v vojski izobražujejo, mi pa zgubljam čas.

2. Ne bi mogel posploševati, kaj da mislijo Slovenci. Kolegi pravijo, da je dolgočas, sam si, čas se ne premika, šteješ dneve, čakaš pisem. Meni to ne bo delalo problemov. Tudi zaradi punce ni treba delati problemov; če čaka — čaka, če ne — pa ne!

3. Da bi povelevali v slovensčini — tu bi bilo težko spreminjati, niti nisem navdušen za to. Nisem šovinist, za narod bi dal pač, kolikor je treba. Kot slovenski oficir moram zatajiti svojo narodnost, prilagodiš se in sprejmeš uveljavljeni način dela in skupno miselnost.

4. Ne bi, nočem biti vezan. Možnosti za znanstveno delo, vsaj kakor se sliši, pa v vojski so.

Odgovori so zgovorni in ne potrebujejo posebnega komentarja. Le nekaj splošnih poudarkov. S papanom Koncem vsa se odločila za dve splošni vprašanji (1. in 2.), kjer je veljalo načelo „Mikrofon je vaš!“, tretje vprašanje je bilo namerno zastavljeno tako, da bi lahko sprovciralo kakšne šovinistične izjave. Pa so naju fantje in dekleta skoraj vsi spregledali, čeprav ne bi ravno mogli uiti, da jim je

vsak šovinizem tuja stvar. Z zadnjim vprašanjem vsa jih hotela presenetiti; v glavnem vsa tudi jih, samo v „samobrambi“ so skoraj vsi ponavljali iste razloge (čeprav dokaj upravičene!) ali pa svojega stališča niso komentirali.

Na željo smo omogočili anonimnost, ki je pri tej še vedno nekako vroči temi razumljiva. Dosegli smo tako znatno večjo mero kritičnosti, ki pa kljub vsemu skoraj ni prešla meja konstruktivnosti.

Prva stopnja je tako opravljena. Sledi lahko znanstvena obdelava, časopisna polemika ali politična akcija. Kdor se bo lotil zadnjega, bo lahko prepričan, da ne gre za donkihotsko politiko borbe za mlina na veter, ampak za nekaj, kar študentje občutijo, kar želi njih (podplat), prizadene pa celotno družbo (telo).

JANEZ STERGAR,

ki „na šest metara vidi štap u pokretu“ in je zato „po Tč. 191-d/1 „E“ Nesposoban“ (za službo v JLA, op. a.)

ALI STE ŽE IZBRALI SVOJ ŽIVLJENJSKI POKLIC? ČE STE SE ODLOČILI ZA DELO V TURIZMU ALI HOTELIRSTVU, VAM NAŠE PODJETJE NUDI MOŽNOST ZA USPOSABLJANJE, NAGLO NAPREDOVANJE IN DOHODEK PO UČINKU.

„Kvarner-express“, podjetje za turizem, gostinstvo in trgovino iz Opatije, objavlja

OGLAS

za sprejem večjega števila mladih, ambicioznih in sposobnih diplomiranih ekonomistov, lingvistov, študentov in učencev srednjih in višjih šol, ki se odločujejo za turizem. Lahko so sprejeti v stalno, dolgoročno sezonsko ali enosezonsko delovno razmerje.

DELOVNA MESTA: sprejeti kandidati bodo obiskovali specializirane seminarje in bodo prvo sezono razporejeni na delovna mesta turističnih vodičev in spremljevalcev, potem pa bodo najbolj sposobni napredovali v šefe poslovalnic, prodajne referente za tuja in domača tržišča, prevajalce, korespondente, recepcije in podobno — pač po sposobnostih in nagljenjih. Najboljšim študentom in učencem bodo podeljeni krediti ali stipendije za nadaljnje šolanje.

KRAJ DELA: direkcija podjetja v Opatiji in filiale v Primorju in na otokih, v Istri, Dalmaciji, Beogradu, Zagrebu, Osijeku, Kranjski gori.

POGOJI: poznavanje enega, prednost pa ima poznavanje več tujih jezikov, kar se pred nastopom dela preverja. Poskusna doba do 6 mesecev

VSTOP V DELOVNO RAZMERJE: april ali maj 1971, eventualno kasneje.

ROK ZA PRIJAVE: 15. marec 1971. Prijave je poslati splošnemu sektorju podjetja „Kvarner-express“, opatija, s kopijo filiali v kraju, kjer kandidati želijo delati.

Vse informacije po telefonu 71-632, 71-614(61, int. 46 ali 23.

Vladimir Dedijer:

PISMO JEANU-PAULU SARTRU

Dragi Sartre: Ali nova ameriška levica (New Left) nam, Evropejcem, sploh prinaša kaj novega?

Največja prednost mlade ameriške levice je njena spontanost, saj se to gibanje ni porodilo s pomočjo tuje agitacije, ampak v težavah lastne družbe. V Evropi pogosto enačimo ameriško New Left s študentskim gibanjem ali z Black Panthers, v resnici pa je to gibanje zasnovano na mnogo širši podlagi, tako da se mi zdi kot prava Noetova barka, z najrazličnejšimi uporniki na krovu. Tukaj se uresničuje ibsenovska drama o večnem revoltu (o kateri sva razpravljala lansko poletje v Bergenu). Priča smo ne samo izbruhu energije, naperjenemu proti oblastem, ampak tudi prizadevanjem, ki hočejo osvoboditi človeka v družbenem in etičnem pogledu.

Zadnji dogodki v Ameriki dokazujejo, da se v nobeni revoluciji ne ponavljajo stare oblike. Ameriška stvarnost ne ustreza evropskim dogmam in New Left prisega na svoje lastne, venomer spreminjajoče se oblike boja, ki je naperjen zoper vse in vsakogar. New Left ne pozna voditeljev v evropskem pomenu besede. Dobro se zaveda nevarnosti napačnega usmerjanja in to je ena izmed njenih največjih prednosti. Ameriški radikalcji ne nameravajo ustvariti novega družbenega reda, ki bi lahko postal prej gospodar kot pomočnik revolucije. Pred nekaj dnevi sem na poti k Brandeis opazil zgovorni napis na leseni steni: „Noben človek ni tako dober, da bi lahko gospodaril nad drugim.“

Seveda se zavedamo, da spontanost sama zase še ni dovolj. Revolucija postaja realnost šele tedaj, kadar izbruh nezadovoljstva ustvari svojo lastno ideologijo in organizacijo. V zadnjem času sem opazil, da številni ugledni ameriški radikalcji zavestno kujejo svojo ideologijo. To je pomembna ugotovitev, toda ne sme nas zavesti v nestrpnost.

Nobeno radikalno gibanje na svetu doslej ni imelo opravka s sovražnikom, ki bi imel na voljo tako obsežno kontrolo in uničevalno moč. Že večkrat se je izkazalo, da si ameriški režim prizadeva v revolucionarne vrste vrniti svoje ljudi, pri čemer mu to delo olajša odprtost radikalnih skupin – odprtost take vrste, ki se nama, nekdanjima zarotnikoma proti Hitlerju, zdi nekoliko naivna. V neki knjižnici sem opazil mladeniča s Stepnjakovo „Podtalno Rusijo“, skratka z revolucionarnim učbenikom iz časov naših starih staršev.

Ameriškemu gibanju New Left pa moramo Evropejci priznati predvsem precejšnjo mero internacionalizma. Ti napredni Američani se borijo proti vietnamski vojni svojega režima mnogo bolj odločno, kot so se na primer borili francoski komunisti ali pa francoski delavski razred proti vojni v Indokini ali v Alžiriji in tudi mnogo odločneje, kot so se ruski delavci uprli sovjetski invaziji na Češko.

Zavedam se dejstva, da imajo tudi tukajšnji radikalcji svoje trenutke slabosti in otrplosti. Toda nikjer niso bolj ameriški kot ravno v naglem spreminjanju svojega razpoloženja. Nekateri celo prerokujejo, da te nenadne spremembe razpoloženja dokazujejo, da New Left spreminja svojo smer. Toda to nikakor ne drži. To napredno gibanje zajema svojo življenjsko moč predvsem iz družbenih in drugih protislovij v ameriški družbi. Nekoč je

Rooseveltu uspelo zmanjšati družbene napetosti z delnimi koncesijami revežem. Toda današnja ameriška socialna politika je ubrala popolnoma drugačno pot. Rasna diskriminacija je zmeraj hujša in najbogatejša dežela sveta mora ugotavljati akutno revščino ne samo med črnci, ampak tudi med belci. Amerika je priča osveščanju intelektualnega proletariata, podobno kot Vzhodna Evropa. Na tisoče diplomantov filozofskih fakultet je brezposelnih.

Morda se bo režim pri vsem tem navsezadnje le česa naučil, toda največ znakov kaže na to, da se bodo družbena protislovja tako v Ameriki, kot tudi drugod po svetu, v daljši perspektivi le še poglabljala.

Vietnam je organski poganjek struktur in ideoloških elementov ameriškega sistema. Nisem prerok, toda predvidevam nove Vietname, čeprav se bo politična in vojaška strategija morda spremenila. Celo Robert McNamara, ki je sedaj predsednik Svetovne Banke, prerokuje „globljo socialno in politično krizo, ki se poglablja z vsakim desetletjem in grozi, da bo zaključila naše stoletje z nekaj letnimi nemiri in spopadi, zaradi vedno večjega razkoraka med revnimi in bogatimi narodi, zaradi naglo naraščajočega prebivalstva in tako naprej.“

Bodočnost sveta je v veliki meri odvisna od ameriške New Left. Nikjer namreč niso družbena protislovja globlja in nikjer uporniki nimajo tolikih možnosti, da pokažejo svoje prepričanje, kot ravno v Ameriki. Ravno zaradi tega je to največja dežela na svetu. (N. Y. Times, 4. II. 1971)

Prevedel Ilich Bojan

Studentski list urejajo: Boris Cizej, Milan Dekleva, Kostja Gatnik, Jože Konec (glavni urednik), Jernej Novak, Jaša Zlobec (odgovorni urednik). Stalni sodelavci: Miha Avanzo, Aleš Erjavec, Adam Franko, Stane Hočevar, Ferdo Kavčnik, Miro Končina, Tomaž Kralj, Pavel Kristan, Radivoj Pahor, Lado Planko, Marjan Pungartnik, Ciril Ribičič, Samo

Simičič, Vladimir Simič, Janez Stergar, Lenart Sertinc, Sašo Srot, Darko Štrajn, Marija Švajncer ml., Cvetka Tot, Andrej Ule, Mile Vakanjac, Peter Vodopivec.

TRIBUNA - izdaja IO SS ljubljanskih visoko-

šolskih zavodov - uredništvo in uprava: Ljubljana, Trg revolucije 1/II - telefon 21-280 - tekoči račun: 501-8-78-1 - celoletna naročnina za študente je 15 din, za druge 20 din - tiska Železniška tiskarna, Ljubljana, Moša Pijade 39 - rokopisov in fotografij ne vračamo - poština plačana v gotovini

KO SO SE MI NJEGOVE USTNICE PRIBLIŽALE, SEM VSA ZADRHTELA

N-NE-EE-E!!

SRCE MI JE DIVJE UTRIPALO OD RAZBURJENJA IN SREČE...

DRAGA!

IN KO ME JE DRUGIČE POLJUBIL, SEM VEDELA, DA SO MOJE SANJE URESNIČILE!

KONČNO!!!

DRAGA - DRAGA - LJUBIM TE! A LI ME TI LJUBIS?

TODA NA ODGOVOR NI ČAKAL. SPET MI JE POKRIL USTA S POLJUBI.

LE KAKO NAJ MU Povem, DA JE VSE KAR SI ŽELIM EN DOBER FUK?

PRERANJENO SRCE

Jaz pa vem za krvaveče srce, jaz pa vem za ljubezen, jaz pa bom zelo skromno vložil svoje majhne silice prav v prav najbolj za-piškurjeno mehko in toplo besedo, da nam bo lepo.

I

Bila samo ena . . . norih ljubezni.

In glej, kaj se je izcimilo iz tega:

Kopni sneg. Jug piha. Luže po cestah.

Sivi dnevi.

Kamra, zaprta, brez okna, brezlika.

One čase pa hodil okoli in taval in blodil in kopnel s snegom in dihal jug in imel tople čase blizu za hrbtnom.

Vsi so topli časi.

Posedal na kolodvoru in se delal, da potuješ. Celo to. Nič posebnega, izrazitega morda.

Rdečilo na zvezkih za šolske naloge. Grozni tipi, kako se pajdašil z njimi, mislil, da bodo dali življenje, če bo sila. Narkoman, potepuh, huligan, tudi udbovec. Sveče kra-del in si krasil z njimi sobo, barvne sličice nalepil po stenah, tovore knjig navlekel skup, bolehal za neozdravljivo ljubeznijo *imagnarico*, spat prihajal skozi okno, zjutraj skoz okno odhajal, veter je pihal, pisal ljubezenske pesmi, lazil po knjižnicah, učil se ruski, učil se drsanja, česa pa se priučil? noči prejkokal, klel mater in očeta in mislil na samomor (saj res, tudi!), ves dan zgru-ženo in strto špinciral po promenadi, okoli oči imel kolobarje, pod pazduho zigmund frojd uvod u psihoanalizu, na nogah pa ško-renjce z visoko peto, dajal se babnicam, kolikor jim je le pasalo, puščal se otipavati pede-

rastom, na rdeče si barval lase s kolor šam-ponom, po obrazu bil brezupno mozoljast, da bil od tega ves bolan in hodil v kozme-tične salone, se teniral in pudral vsakih pet minut, doma, v šoli, v javnih straniščih, za-nalašč stradal po cele tedne, zanalašč pil mleko, zanalašč v celih 24 urah le za kako urico zadremal v kakšni kleti ali pa gostilni ali cerkvi, zanalašč si dal izdreti zdrav zob, sredi besnenja najhujše zime odpotoval na morje (o morje!), po odprtem čolnaril le ako je bil vihar in mrz od dovolj peklenski, stopil na vlak brez denarja in brez misli, da so na prvi postaji postavili dol in potem ure in ure peščali, saj ne, kam, a vedno se znova našel prav tam, kjer pričel. Tudi tisti dnevi.

II

Izjavljam, da vem, da nisem umetnik. V meni ni čisto nič umetniškega, zelo hvala. Ampak zanalašč se bom šel umetnika žive dni, ja, prav tistega blesavega z dolgo frizuro, pozneje mogoče še z brki. S tem toliko na znanje, da vam bom na grbi.

Življenje ni nobena lučka, da bi kar tako – včas – ugasnilo; življenje je besna navada, ki se upira vsakim slabostim telesa.

Popoldan sem šel v knjižnico. Povsod je bila pomlad, mrzla, mrtva pomlad, malo je spet dišalo po mrh. Zvečer sem odšel iz knjižnice, bila je spet pomlad, siva, ihtava čarovnica z napetimi lici in brez srca, visoka kot kak asketski mladenič, ki nosi v sebi neizmerne količine smrti, toga kot kip delu, borbi ali svobodi – nekam kvišku in naprej zagnana; nekaj je mrzlega kot kamenje, nekaj je plahega kot premražen tiček, nekaj je blestavega in tihotnega, ti deček sloki ti, ti še ne veš, kako bi te jaz ugriznil.

III

Vi z vašimi blesavimi solženicini in takimi, zdaj vidite, kam pelje -ta blesavi pes svoja kolica? Vi pizde vam materine. Vsi ste kompletno blesavi, ko mislite, da je stalin naredil kaj štetnega in škode, ko je iztrebil par njih blesavih, zakaj vedi, tudi tebe bi bil, ako bi bil bil čas. Vi mislite, da je meni žal kakšnega zamorca ali pa juda ali pa kitajčka ali kakšnega slovenca. Vi mislite, da jaz jugo-slavije ne bi prodal za tri kovače. Vi sploh malo preveč mislite, zato pa je tako, da sem danes hotel dvigniti krvavih stotrideset jurjev, a sem jih lahko samo umazanih sto-petnajst, ker se krvavemu denarju odtegne davek za naše uspehe v vesolju. Verjetno ste bili prepričani, da bom pritekkel na našo vrlo milico, potem ko so me stari huligani za hec brcnili v trebuh, da sem potem pet dni sral strjeno kri. Ne. Jaz imam rad neko gospo, to mi zadostuje, nji sem se potožil.

Potem iz dneva v dan ti težki udarci; ko bi se mogel braniti tako, da ne bi česa rušil, uničeval. Kar bi storil, podrl bi. Kdaj se ne smeš braniti, veš. Ali bi lahko v tej vetrovni in mrzli in suhi pomladi stopil in hodil in šel? Jaz tega ne. Vzeti udarce, kazati lice, uho. Šel sem po bregu in bilo je mrz, da sem si obraz zavil v šal, a bilo je kar mrz, svetlikalo se je, nikogar nikjer, temna okna, in elektrarne so proizvajale električno za-devo, da so luči po napeljavi kar same gorele, da se je tam stekal potok v reko in je bilo, da je tedaj reka za potok kvantitetnejša (!) in sem stopil v lužo, a bila je le skorja ledu, ki je zahreščala, da je bila le reka voda, le reka elektrika, le veter reka in luna in hlapi in večni dušikov krog v naravi in kako sem jokal.

INFORMACIJA O POGOVORIH ZASTOPNIKOV SLOVENSKEGA ŠTUDENTSKEGA GIBANJA S PREDSTAVNIKI ŠTUDENTOV HRVATSKE IN SRBIJE

Pričujoča informacija se nanaša predvsem na srečanje z zastopniki hrvatskega študentskega gibanja (Ljubljana, Cateške toplice) in srečanje s predstavniki študentskega gibanja Srbije v Beogradu.

Informacija nima pretenzij, da bi v celoti zajela potek obsežnih razprav in celotne problematike prezentirane na omenjenih srečanjih. Skušala bo zajeti le del tistih vprašanj, ki so po mnenju avtorja informacije tvorila bistveni del razprav. Predstav-niki slovenskega študentskega gibanja so na vseh treh sestankih postavili sledeča vprašanja, kot teme za razgovor:

1. Politični trenutek Jugoslavije in vloga študentkega gibanja v njem

2. Odnos študentskega gibanja do obstoječih političnih struktur, vprašanje avtonomije študentkega gibanja

3. Nacionalno vprašanje razreševanja nacionalnega vprašanja

4. Razprava o predloženih programskih načelih ZŠJ

5. Konkretna izmenjava mnenj o delu, akcijah in problemih posameznih organizacij.

Iz dokaj obširne in pestrre analize politične, ekonomske in družbene situacije političnega trenutka Jugoslavije, se je v diskusiji izoblikovalo stališče, da omenjeno stanje imenujemo – krizno. Seveda to kriznost pojmuje kot najširši družbeni fenomen. Analiza vzrokov kriznosti je bila osnovana na precej različnih izhodiščih. Nekateri predstavniki posameznih republiških študentskih gibanj so poudarjali samo nekatere elemente kriznosti (preve-lika koncentracija kapitala, odtujenega od nepo-srednih proizvajalcev), drugi so spet opozarjali na povečana nacionalna nasprotja kot element kriz-nosti. Toda zaključek je bil enoten, izražena je bila zaskrbljenost in dvom v ukrepe za razrešitev te krizne situacije. Zaostrevanje nekaterih nasprotij (družbenih, ekonomskih in nacionalnih) ravno kaže na enostranskost pristopa in pomanjkanje precizne, zgodovinsko dolgoročne socialne analize.

V omenjenem kontekstu je bilo zastavljeno vprašanje kohezijskih sil političnega trenutka Jugosla-vije. Nezadostna funkcionalnost in vprašljivost ne-katerih tradicionalnih kohezijskih kategorij (na-stalih v naši skupni zgodovinski preteklosti), kaže na nujnost njihovega preverjanja. Zgolj slepo pri-stajanje na te kategorije bi lahko v zapletenih druž-benih odnosih imelo nezaželene posledice. Pred-stavniki slovenskega študentskega gibanja so opo-zorili, da sedanje krizne situacije ne bo moč pre-seči izključno z razčiščevanjem ekonomskih od-nosov, če kot družba ne bomo imeli kasno zastav-ljenega socialnega programa. Programa, ki bi nas povezoval na neki trajnejši osnovi. Postavljena je bila teza, da je prihodnost Jugoslavije mogoča samo na osnovi nekega jasnega socialnega pro-grama in da študentsko gibanje lahko tu odigra svojo vlogo kot pomemben kohezijski element.

Vloga znanosti v tem procesu je lahko zelo po-membna, vendar znanost pojmovana kot kritična teorija in ne pozicija pozitivistične znanosti.

Obstoječe politične strukture si često prizade-vajo dokazati, da je študentsko gibanje mogoče le kot transmisija teh struktur. Pokazano je bilo na čisto konkretne primere takega transmissijskega od-nosa. Vendar je potrebno opozoriti na posebne po-goje posameznih republiških študentskih gibanj, ki morajo zaradi specifičnih okoliščin pristajati na takšno transmissijsko vlogo. Študentsko gibanje ni nikakršna politična opozicija obstoječim politič-nim strukturam, to tudi ne želi biti, vendar mora, če hoče ohraniti avtonomijo političnega delovanja, stremeti za preseganjem tako zamišljenih transmi-sijskih pozicij.

Poudarjeno je bilo, da zaostrevanje mednacio-nalnih odnosov ne more imeti pozitivnih tendenc. Stališča slovenskih študentskih predstavnikov so bila glede teh vprašanj popolnoma jasna. Ne želimo prikrivanja problemov znotraj naše družbe, toda še manj želimo enostranske, tendiciozno napihnjene konflikte, katerih ozadje razkriva česče borbo republiških elit (političnih).

Podobno stališče se je izoblikovalo ob vprašanju političnih procesov (Mijanović). Ugotovili smo, da taki procesi ne služijo hitrejšemu napredovanju de-mokratskih pobud in da spričo pogostnega nar-merno slabega informiranja javnosti služijo ustvar-janju nezaupanja do študentskega gibanja. Razgo-vor je nadalje pokazal potrebo po tesnejših stikih in obveščeniosti med posameznimi republiškiimi organizacijami.

Načeto je bilo tudi vprašanje vključevanja štu-dentov v obstoječe institucionalne oblike politič-nega in družbenega delovanja. Zavestno vključe-vanje študentov v obstoječe institucionalne oblike naj bi imelo za cilj postopno preobrazbo teh insti-tucionalnih oblik in vnašanje novih, progresivnih tendenc v njihovo delovanje. Toda hkrati obstaja nevarnost asimilacije in totalne prilagoditve ome-njenim institucionalnim oblikam, kar bi pomenilo poraz tako zastavljene akcije.

Glede programskih načel ZŠJ je obveljalo sta-lišče, da ne odražajo tendenc splošnega družbenega razvoja in da vztrajajo na neki prisiljeni teoriji enotnosti za vsako ceno. Zato bi nekritično pri-stajanje na ta načela lahko pomenilo korak nazaj v razvoju študentskega gibanja.

Kljub relativno slabšim pogojem delovanja, tu mislim predvsem materialne pogoje, je neodvisnost in avtonomija političnega delovanja najbolj pri-sotna ravno v slovenskem študentskem gibanju. Stiki, o katerih je bilo v informaciji govora, so to nedvomno potrdili. Brez tendenc mešanja v no-tranje razmere posameznih republiških študentskih gibanj so nas zadnji dogodki ob izvolitvi študent-skega prorektorja v Zagrebu prepričali, da naši dvomi glede vključevanja v institucije le niso bili brez osnov in da še tako racionalna akcija lahko dobi svoj iracionalni epilog. Ne glede na razlike v ocenah posameznih ključnih dejstev znotraj naše družbe pa ne moremo zamolčati koristnosti takih stikov, ker se izključno preko njih lahko vzpostavijo osnova za bodoče akcije.

MILENKO VAKANJAC

PRELUDE

ZOOM

SPEED

SPEED (PRELUDIN)

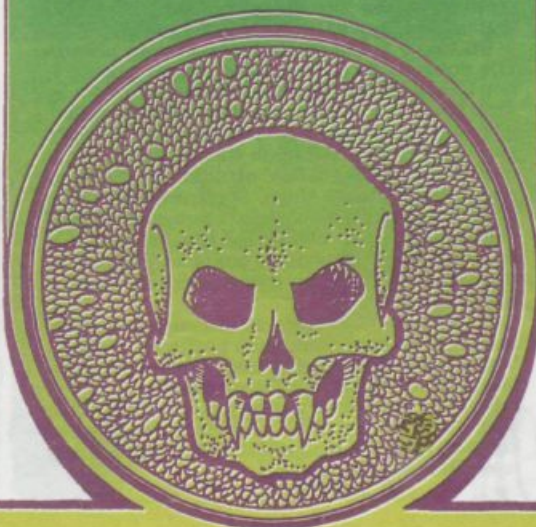
To naj bo splošna deklaracija proti preludinu. Namreč: potrošnja preludina je večja kakor si mogoče predstavljamo, posebno pri nas.

Preludin je antisocialen, ustvarja paranojo in je pravzaprav dolgočasen. Istočasno je tudi škodljiv za telo, nekreativen in meče grdo luč na določeno vejo industrije, ki jo nerazumevajoče imenujejo proizvodnja narkotikov. Preludin je v primerjavi z marihuano, hašišem ali LSD grozoviti monster Frankenstein.

Ljudje, ki jejo preludin:

- kradejo,
- se ukvarjajo s politiko,
- spuščajo prdce v zrak in sralo v gate (njihove gate - njihova stvar, zrak pa last vseh nas),
- propagirajo privatno lastnino,
- so gobezdavi,
- ocenjujejo,
- zažigajo na neprav način, se ne umivajo, torej so nečedni,
- trgajo otrokom ušesa,
- propagirajo vzgojo in izobraževanje pod nadzorstvom establishmenta,
- urejujejo in upravljajo, čeprav nikoli nič ne ureddijo ali upravijo,
- se pretepajo in vojskujejo,
- mislijo, da so najpametnejši.

Vidite, taki so ljudje, ki jejo preludin. Pravi speed-freaks. Vidite, in preveč jih je. In lepo bi bilo, če bi se spremenili!

Prostor zapolnjujejo predmeti.
Čas zapolnjujejo dogodki.
Ugotavljamo strukturo dogodkov in predmetov.
Lastno postavljanje razmerij in vsebine prostora ter časa je manipulacija.

Raziskovalna manipulacija je eksperiment.
Kdor hoče ugotoviti reakcijo, mora začeti akcijo.

Zavestna akcija je eksperiment.
Načrtovana akcija je eksperiment.
Pripravljanje oddaje je eksperiment.
Vsaka radijska oddaja, ki hoče vključevati radijski medij kot subjekt, je eksperiment.
Oddaje so eksperimentalne samo v odnosu avtor - medij.

Kdor se vključuje v eksperiment, sodeluje v njem kot nujna povezanost vsebine in sheme.

Kdor se vključuje v eksperiment, je hkrati predmet in osebek dogodka.

Eksperiment je samodoločevanje.
Eksperiment se omejuje samo v ustvarjalnem obdobju.

Kadar eksperiment doživljamo, je to igra.
Kdor stopa ven iz eksperimenta, ga ruši, vendar ne ruši igre. Avtor mora predvideti rušenje. Samo tak eksperiment je učinkovit.

Eksperiment brez odstopanja je izvedba logičnega obrazca.

Logični obrazec ni noben eksperiment.
Logika je eksperiment samo v nastajanju. Iznaja iz izkustva. Se pravi, da je prvotno izkustvo. Izkustvo je dogajanje. Dogajanje je doživljanje. Kdor hoče doživeti, mora eksperimentirati. S tem se širi krog primarnega izkustva.

Znanje je pospeševalec in zaviralec poskusa. Kadar se spremeni v apriorno sodbo, zavira, kadar pa se postavi na stališče dvoma, pa pospešuje.

Kdor eksperimentira, je naiven.
Kdor eksperimentira, mora stalno vzpostavljati naiven odnos do svojih poskusov. Tako lahko ohranja avtonomijo igre.

Kdor hoče znotraj doživljanja eksperimenta vzpostavljati znanstveno determiniranost, je poskus izgubil.

MARJAN PUNGARTNIK

MAMILA V VOJSKI

Rad bi že sedaj javno oznanil, da bom, če bom vpoklican v Vietnam, vsakogar, ki bo na položaju kadil hašiš, takoj ustrelil.

Ne bom dovolil vsakemu zmešanemu rekrutu uničiti mojega življenja.

Jim Kimbrell,
Pensacola, Florida
(Playboy, 1970)

Čas beži, celuloidni trak se vrti, kamera brni... Bordojsko rdeči ptiči spuščajo se nad Ljubljano. Kdo študentov se boji?

Prihajajo, sukljajoče se pipe, izpite steklenice, prsa vznemirjena, prihajajo, želje neizpolnjene. Kdo se boji študentov?

Pepelična sreda. 2.35 Nora ura. Tišina. No, le mirno kri, okravatenci, odisavljenci, vaš parfem se še ni izdišal. Mirno kri, nobene paranoje. Hladno, hladno. Bili ste v mestnem teatru, videli ste Vitraca. Gledališča Glej skrbi za vaše ugodje. Ne bojite se gledališča Glej.

Ampak takole - med nami, zoomiral sem nekaj pošastnega. V tej Ljubljani pa res zmerom kdo štrene meša. Neka skupina zaverovancev, ki jo imate gotovo še v podzavesti, je spet pričela z vajami: Pupilija Ferkeverk. Mladi ljudje, mlada kreativnost. Z bordojsko rdečimi krili. Kdo se boji Pupilije Ferkeverk? Čemu naporni kondicijski treningi? Kaj obetajo prepotena telesa? Zakaj se vadi Tomaž Kralj s flipperji? Kdo se Tomaža Kralja boji?

Nova veja študentske kulture, Zbirka Tribune. Knjige mladih avtorjev, eksperimenti govornice, ki je vedno jasnejša, prevodi najaktualnejših tujih literarnih del. Vas zanima, vas žgečka? Kupite sveže tiskane norosti: ročne bombe, male žepne eksplozije. Kdo se boji študentskih publikacij?

Ne, ne, ne dam se, ni se še trak iztekkel. Zoomiram sobote, nekaj se dogaja v naselju. Radio Student. Eksperimentalni program. Zjezili se boste, brž bo popoldne mimo. Sodelujte, eter vas odpira med galaksije. Prisluhnite Neumnostim Marca Slodnjaka + Boba Cizeja. Zoom... trk... tk... tk... tkk.

Tišina, 2.55 Tišina.